

radikale **B**

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

Valgprogram forud for Kommunalvalg i Morsø Kommune 2021

Valgprogrammet er et dynamisk dokument. Der kan blive føjet flere emner til programmet. Skriv endelig forslag.

Til det kommende kommunalvalg har Radikale Venstre i Morsø Kommune taget udgangspunkt i Verdensmålene og skrevet dem ind i en lokal kontekst. Hvis Danmark skal være i stand til at realisere det løfte, der blev givet verdenslandene imellem, skal vi også på kommunalt plan tage ansvar. Dette ønsker vi skal give genklang i vores valgprogram. Vi vægter således en bæredygtig fremtid, for en grønnere, friere og mere ansvarlig Morsø Kommune.

Mors er en smuk perle i Limfjorden, en Ø-kommune, hvilket vi skal gøre til vores styrke. Vi har et smukt landskab, stærke fællesskaber, sprudlende byliv og viljestærke landsbyer. Netop derfor er vores politik det perfekte afsæt for Mors, hvor vi har fokus på et stærkere, grønnere og friere samfund. Vi peger derfor hverken til højre eller venstre - men fremad. Mod en bedre fremtid for alle.

Dette program er udviklet af det radikale bagland. Programmet er vores valgmanifest, men det er ikke udtømmende for vores politik. Det tjener som en overordnet rettesnor for vores medlemmer, kandidater og kommende medlemmer af kommunalbestyrelsen i den næste periode.

1 AFSKAF FATTIGDOM

MÅL 1: AFSKAF FATTIGDOM

Målet handler om afskaffelse af ekstrem fattigdom, at mindske den relative fattigdom og sikre alle adgang til basale ressourcer.

I Morsø Kommune vokser 5,8 % af børnene op i familier med en indkomst der ligger under fattigdomsgrænsen ifølge Analyse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fra december 2020 (https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_fald-i-antallet-af-fattige-boern-op-til-coronakrisen.pdf)

Derfor vil Radikale Venstre arbejde for:

- En velnormeret sundhedspleje, fordi børn fra socialt og økonomisk dårligt stillede familier har flere sundhedsproblemer.
- En målrettet indsats for at få børn og unge fra udsatte og sårbare familier i daginstitution og skole. Næst efter familien, er det i samfundets institutioner at centrale dele af børn og unges sociale relationer og dannelse finder sted.
- En normering i vuggestuerne, hvor der i alle institutioner i hele åbningstiden er én pædagog til stede pr tre børn, og i børnehaverne én pædagog til stede per seks børn. Det faste personale skal være uddannet, og som minimum skal der være en pædagogandel på 80 procent.
- Der skal være fortsat fokus på sproglig udvikling hos børn fra de er helt små. Sproget er et vigtigt fundament for at gå i skole og få en uddannelse.
- For at understøtte udsatte børn og unges muligheder, vil vi også have fokus på fritid. Derfor vil vi arbejde for flere ressourcer til Fritidspas. Desuden understøttes fritidstilbud i foreningslivet og i kommunen.
- Mentorordninger for udsatte børn og unge skal styrkes.
- Flygtninge skal hurtigst muligt ud på arbejdsmarkedet. Det skaber gode forudsætninger for integrationen og gør de nye borgere selvforsørgende. RV ønsker at understøtte indsatsen for den vellykkede integration i både den kommunale indsats og i et godt samspil med virksomheder og de frivillige organisationer. Det er helt afgørende, at vores nye medborgere ser gode

muligheder for at blive fuldgældige deltagere i det fælles samfundsliv.

-Vi lever i en verden hvor der er krig og deraf kommende flygtningestrømme til Europa. Aktuelt i Afghanistan. Vi ønsker at Morsø Kommune er proaktive for at tage vores del af ansvaret for de flygtninge der kommer til Danmark, og skabe de bedste vilkår for dem.

MÅL 2: STOP SULT

Målet handler om at udrydde sult og fejlernæring og skabe bedre forhold for fødevarerproduktion.

En rapport fra 2020 med data fra næsten 300.000 danske børn og unge viser at 19 procent af de 14-15-årige har overvægt eller svær overvægt. Det gælder 14 procent af de 6-7-årige og 5 procent af de helt små på 6-10 måneder. Disse tal er fuldt dækkende for børn og unge på Mors. Denne fejlernæring giver på sigt store udfordringer på økonomi og livskvalitet, fordi borgere med overvægt har større risiko for at udvikle sygdomme der påvirker samfundsøkonomien og arbejdsevnen.

Derfor vil Radikale Venstre arbejde for at:

- Sundhedsplejen udvider nuværende tilbud om overvægtsbehandling til skolebørn, til også at omfatte børn fra 3 år.
- At den kost der tilbydes i vores institutioner, følger anbefalinger i de officielle kostråd
 - og må gerne være økologisk.
- At kommunens køkkener øger andelen af vegetar-/plantebaseret kost

Underernæring er hos ældre borgere er en undervurderet problemstilling og underdiagnosticeret sygdom. (<https://www.sst.dk/da/nyheder/2017/otte-nye-anbefalinger-skal-styrke-indsatsen-mod-underernaering-hos-aeldre-medicinske-patienter>, <https://kost.dk/underernaering-et-overset-sundhedsproblem>) Mange ældre udvikler underernæring som følge af sygdom, nedsat appetit, ensomhed, fejlsynkningstendens, og dårlige tænder. Dette får mange konsekvenser for den ældre selv med flere sygdomme, længere sygdomsforløb og

længere genoptræningsforløb med nedsat livskvalitet til følge. For sundhedssektoren – og dermed hele samfundet – medfører problematikken med underernærede syge og ældre ekstra omkostninger i milliardklassen. Konkret vurderer Sundhedsstyrelsen, at der årligt er en merudgift på knap seks milliarder kroner i forbindelse med underernæring.

Vi vil arbejde for at

- At Morsø kommune får større fokus på forebyggelse og behandling af underernæring og ufrivilligt vægttab hos ældre ved ansættelse af eller uddannelse af sygeplejerske med speciale indenfor kost og ernæring, som kan supplere nuværende faglighed fra sundhedscenterets diætist. Ved at specialuddanne - måske 2 sygeplejersker – i kommunen kan dette øge rehabiliteringen ift. ufrivilligt vægttab. <https://kost.dk/ernaeringsteamet-hjaelper-aeldre-med-tage-paa>

MÅL 3: SUNDHED OG TRIVSEL

Målet handler om at mindske mødredødelighed og dødelighed blandt nyfødte og børn, sætte en stopper for epidemier og øge forebyggelsen af sygdomme samt det generelle sundhedsniveau.

Radikale Venstre vil arbejde for:

- Der udarbejdes en sundhedspolitik i Morsø Kommune. I denne skal indgå målformuleringer med udgangspunkt i aktuelle lokale problemstillinger på baggrund af både voksen- og børnesundhedsprofilundersøgelser
- Vi vil sætte den mentale sundhed på dagsordenen.
- Vi vil sikre nuværende tilbud om gratis psykologhjælp til unge under 30 år.
- Unges problem-alkoholkultur skal italesættes i tæt samarbejde med forældrene, for at udskyde tidlig alkoholdebut og til ikke at drikke for store mængder af alkohol.
- At unge under 16 år tilbydes rygestop kurser på skolerne f.eks ved sundhedsplejerske.
- At vores unge skal beskyttes mod alle former for rusmidler.
- Skabe gode rammer for hverdagsmotion f. eks ved at udbygge cykelstier i byerne,

mellem byerne på de større kommunale landeveje – f. eks på Næssundvej, Vestmorsvej, Nordmorsvej og Feggesundvej, samt vandrestier og stisystemer i de større byer.

- Styrke samarbejdet mellem sundhedsvæsenet i regionerne og Morsø Kommune.
- Styrke sundhedsplejens sundhedsfremmende og forebyggende arbejde, ved at indføre sundhedspædagogik i daginstitutioner og skoler ved sundhedsplejersken.
- En tidlig indsats til børn i udsatte og sårbare familier. Forskning har vist at tidlige investeringer har stor betydning for børns videre udvikling og trivsel. Den nobelprisvindende Heckman har udviklet en kurve der illustrerer det øgede udbytte som børn og unge vil opleve ved at der investeres tidligt – både i forhold til deres generelle udvikling og i håndtering af specifikke udfordringer de måtte stå overfor.
- Det er helt centralt at sikre alle, der har brug for hjælp, pleje og omsorg, et værdigt liv, hvor borgerne mest muligt kan realisere det liv, de ønsker at leve. Borgerne må altid sættes i centrum, så der tages mest muligt hensyn til de perspektiver, de ønsker skal være bærende i indsatsen.
- Kunst og kultur tænkes ind i sundhedsfremme, forebyggelse og behandling. Undersøgelser viser at kunst og kultur har en helende effekt hos mange lidelser, bla stress, demente mv. <https://rn.dk/service/nyhedsliste-rn/nyhed?id=3ce1e87c-e705-4487-93e1-871e3eb3087f>

4 KVALITETS- UDDANNELSE

MÅL 4: KVALITETSUDDANNELSE

Målet handler om at sikre både drenge og piger adgang til gratis grundskole uanset forældrenes indkomst niveau og sikre lige adgangs til højere uddannelse samt information helt generelt.

Radikale Venstre har altid været et parti, der sætter værdien af gode muligheder for uddannelse højt. Det er helt afgørende at vi har gode og velfungerende skoler med engagerede lærere og pædagoger, og et godt undervisningsmiljø, der både beriger børnene med viden og færdigheder – men også giver lyst til mere. Radikale Venstre ønsker at understøtte både det gode kernearbejde og det eksperimenterende og åbne for omverdenen, så vi har en uddannelsesverden, der er dynamisk og fornyende. Vi vil gerne sætte skolerne fri.

Radikale Venstre ønsker i hele børne- og ungelivet et godt beredskab til at opdage børn og unge med ondt i livet og til bedst muligt at imødegå de tendenser vi ser til mistrivsel som f.eks, at mange unge stiller uopnåelige krav til sig selv.

Radikale Venstre ønsker et godt og varieret tilbud af fritidsaktiviteter til både børn, unge og voksne. Kommunen spiller en central rolle, i nogle tilfælde ved selv at drive de gode tilbud,

f.eks. i Ungdomsskolen – i andre tilfælde ved at stille gode vilkår til rådighed for den kolossale frivillige indsats i alt fra idræt til det vidtforenede foreningsliv.

Uddannelsesmulighederne for voksne skal understøttes i alt fra revalidering, sprogundervisning til efteruddannelse og aftenskoler.

- Vi tror på, at området selv har viljen til at anvende tilførte ekstra midler på den bedste måde
- At friskoler og kommunale skoler sidestilles i kommunale tilbud.
- For at sikre tilstrækkeligt med praktikpladser til erhvervsuddannelserne er vi klar til at stille krav til virksomheder, der ønsker at byde ind på offentlige opgaver f. eks at de optager elever / lærlinge.
- Vi tror på, at veluddannede medarbejdere er en af vejene til en løsning af opgaven. Vi vil arbejde på at der er mulighed for at blive bedre uddannet efter man er ansat, f.eks i ældreplejen, fra ufaglært ansat at man støttes i at få uddannelse som f. eks Social og sundhedshjælper - / assistent eller sygeplejerske ved at kommunen tilbyder tilstrækkelig mange praktikpladser og at medarbejderen er sikret arbejde efter endt uddannelse.
- Gode kultur-, fritids- og sportsfaciliteter sammen med et godt Friskole / Folkeskole tilbud kan være magneter i forhold til at tiltrække ungdom til uddannelserne og få kvalificeret arbejdskraft til at bosætte sig.

MÅL 5: LIGESTILLING MELLEML KØNNENE

Målet handler om at styrke kvinders rettigheder og muligheder og stoppe diskrimination af kvinder og piger.

Radikale venstre vil som politisk parti i Morsø Kommune have øje for kvinders rettigheder og muligheder i det politiske arbejde. Vi mener at det er vigtigt at kvinder er repræsenteret i det politiske arbejde og gerne 50 %.

Radikale Venstre vil arbejde for en samværsform i det politiske miljø – samt i hele organisationen, som bygger på sober ligeværdig dialog mellem alle, også mellem mænd og kvinder, hvor der er respekt for det enkelte menneske og at have forskellige holdninger og værdier. Samarbejds formen skal man være bedst om at man står som

rollemodel for hele organisationen, og klimaet i kommunalbestyrelsen spredt sig også i organisationen.

Miljøet skal i kommunalbestyrelsen skal være præget af en omgangs- og adgangsform som ikke er diskriminerende, mobbende eller krænkende.

Derfor vil Radikale Venstre arbejde for at

- At der ved en ny valgperiode formuleres en kodeks for god politisk adfærd for den nye kommunalbestyrelse i indeværende periode.

6 RENT VAND
OG SANITET

MÅL 6: RENT VAND OG SANITET

Målet handler om at forbedre vandkvaliteten og sikre en ordentlig forvaltning af vandressourcer, således at der er en universel adgang til rent drikkevand.

Radikale Venstre vil arbejde for at :

- Vores drikkevand skal være af god kvalitet bestående af rent grundvand der ikke er rensset udover hvad der er normalt på vandværker, dvs. iltning og filtrering i sandfilter. Tilladelse til rensning af grundvand med indhold af pesticider over de tilladte grænseværdier bør ikke gives, så længe der er andre muligheder.
- Vandindvindingsområder skal beskyttes mod forurening ved at udvide beskyttelsen. Det gælder både generelt og i særdeleshed i de boringsnære beskyttelsesområder.
- Der skal være så udbredte sprøjtefri zoner som muligt omkring alle drikkevandsboringer.
- Stop for brug af sprøjtegift på kommunens arealer.
- At der rejses mere skov i Morsø Kommune. Skov giver varig beskyttelse af grundvandet og fungerer som filter for regnvandet. Vi ønsker at der plantes

skov i vandindvindingsområderne, efter en plan, der beskytter vandressourcen bedst muligt.

- At Rensningsanlæggene udbygges, så de bliver robuste overfor for pludselige hændelser med voldsom nedbør som følge af klimaforandringerne.
- ved anlæg af fast belægning, bygninger og veje udføres dette med mulighed for nedsivning af overfladevand. Klimaforandringerne har medført øget behov for vandafledning af overfladevand.

7 BÆREDYGTIG
ENERGI

MÅL 7: BÆREDYGTIG ENERGI

Målet handler om at sikre en universel adgang til elektricitet til en overkommelig pris og øge andelen af vedvarende energi væsentligt.

Radikale Venstre vil arbejde for :

Forsyning:

- Videre udbredelse af fjernvarme i bymæssig bebyggelse.
- Varmepumper i områder, hvor fjernvarme ikke er muligt.
- at forbedre mulighederne for forsyning fra sol, og bæredygtig biomasse.

Energieffektivitet:

- Kommunale bygninger skal gå foran med energieffektive løsninger.
- Forvaltningen kan tilbyde private og virksomheder vejledning og rådgivning til at investere i energieffektive løsninger.

Transport:

- Vi ønsker flere cykelstier, der sikrer skolevejene, samt at skabe bedre mulighed for pendling.

- At kommunale biler, færger og busser skal snarest muligt overgå til el, biogas eller brint afhængigt af, hvad der er mest opportunt.
- At el-standere skal eksistere i større omfang og placeres strategisk rigtigt, vi arbejder for en tæthed af ladestandere, så elbiler kan være en reel mulighed.
- Morsø kommune indgår i samarbejde med boligforeninger om udbygning af ladesstandere og delebiler i boligblokke.

MÅL 8: ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

Målet handler om at fremme økonomisk vækst ved at skabe højere produktivitet og teknologiske gennembrud og opnå fuld og produktiv beskæftigelse og anstændige jobs for alle kvinder og mænd i 2030.

Radikale Venstre vil arbejde for :

- Løn- og arbejdsforhold i forbindelse med kommunale kontrakter skal være i overensstemmelse med gældende overenskomster.

Arbejdsløsheden er lav på Mors. vi vil dog stadig have fokus på at skaffe de mest udsatte grupper beskæftigelse. Det er godt for kommunens økonomi, men først og fremmest helt vitalt for den enkelte og ofte det, der skal til for at bringe en livsbane på rette kurs.

At vi sikrer vores borgere gode og attraktive muligheder gennem uddannelse af enhver karakter og på alle niveauer.

- De unge skal hjælpes sikkert videre til uddannelse.
- Medarbejdere i vores organisation skal have muligheder for opkvalificering og videreuddannelse.
- At skabe muligheder for flere socialøkonomiske arbejdspladser
- Morsø kommune begynder at mærke mangel på arbejdskraft og har rekrutterings og fastholdelses udfordringer på nogle fagområder. Derfor er det vigtigt at have fokus på at Morsø Kommunen som arbejdsplads er et

godt sted at være ansat. Radikale vil gerne give mulighed for at kommunale arbejdssteder kan tilrettelægge arbejdet fleksibelt, hvor det er muligt og giver mening, f.eks. en 4 dages arbejdsuge, eller mulighed for at arbejde hjemme. Desuden rig mulighed for faglig og personlig udvikling i arbejdet.

9 INDUSTRI, INNOVATION
OG INFRASTRUKTUR

MÅL 9: INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

Målet handler om at udvikle pålidelig infrastruktur, fremme bæredygtig industri og investere i videnskabelig forskning og innovation.

Radikale Venstre vil arbejde for :

- Handel, industri og landbrug inddrages i skabelsen af lokale løsningsmodeller.
- At understøtte, at der udvikles stedbundne produkter som eksponeres ud i Danmark og verden som dette. Det kunne være fødevarerprodukter, da Mors er en landbrugskultur, hvilket giver potentiale for at udvikle produkter der italesættes og eksponeres som at have rødder her. Et godt eksempel er Morsø Oliemølle med rapsolie. Eksempler fra andre kommuner er Thisted kommune som bliver godt solgt gennem produktet Bakkedal samt Thisted Bryghus som i produktudvikling og reklame er med til at sætte kommunen på "landkortet".
- Vi skal sikre, at vi fortsat har en digital infrastruktur som understøtter vores virksomheder, muligheder for hjemmearbejde og uddannelse, samt skabelsen af små iværksætter virksomheder på hele øen. Morsø Kommune blev af DI kåret som Årets digitale kommune. Fibernettet er udbygget i Kommunen i samarbejde med Thy – Mors Energi
- På ungdomsuddannelserne bør kommune og erhvervsliv sammen introducere eleverne for "kernen" i innovation.
- At nytænke vores busordning. Vi ønsker mere fleksible ordninger som tilgodeser særligt børn og unge, således at de kan deltage i f.eks. Ungdomsskolens tilbud, med en transport, der er på en overkommelig pris, som er sammenlignede med taksterne i sammenlignelige kommuners offentlige transport.

- At lave forsøgsordninger med landsbybusser
- Mere bæredygtigt nybyggeri med fokus på genanvendelse af materialer.

MÅL 10: MINDRE ULIGHED

Målet handler om at styrke de laveste indkomstgrupper og fremme en større økonomisk inddragelse af alle samfundsgrupper uanset køn, race og etnicitet.

Den sociale ulighed har vi øje for i Radikale Venstre, og den vil vi arbejde for at udligne, både lokalt i kommunene, men også gennem vores bagland på Christiansborg i Danmark. Morsø Kommune er udfordret på ulighed i det danske samfund, da urbaniseringen og udvikling i samfundet medfører befolkningstilbagegang i Morsø Kommune, og ved budgetlægning i kommunen er vi dybt afhængig af særtilskud til særlig vanskeligt stillede kommuner. Dags dato er 22 % af borgere i Morsø kommune på overførselsindkomst, dvs f.eks dagpenge, førtidspension, folkepension, kontanthjælp, SU. Vi er et samfund i Danmark, sammenlignet med andre kommuner, hvor den gennemsnitlige indkomst er lav. Det gør det meget vanskeligt at budgetlægge langsigtet i større investeringer.

Radikale Venstre vil arbejde for :

- At alle unge får lige muligheder i livet.
- At alle unge får en uddannelse. Uddannelse er simpelthen så vigtig.
- at unge støttes i at få et fritidsjob.
- At udbygge Ungdomsskolen og dennes SSP og SSP + i Morsø Kommune - altså udvide tilbud til unge op til 25 år.
- For at skabe mere lige muligheder for unge, må vi kikke på vores udfordringer med trafik og transport i vores kommune. Det er særligt vores børn og unge fra landdistrikterne, der er udfordret på dette. Radikale Venstre er åben for at tænke helt andre tanker med hensyn til denne problematik. F. eks at Ungdomsskolen får tilført en "landsbybus" og derved har mulighed for at hente de unge, der ikke kan benytte det etablerede offentlige transport og hvor forældre ikke kan transportere deres unge.

Kultur skaber bro mellem mennesker. Kunst og kultur skaber forståelse for en selv og for andre mennesker. Kunst og kultur skaber fællesskab mellem alle samfundsgrupper, uanset alder, køn, race og etnicitet. Kultur er skabt af mennesker og mødet med kultur skaber mennesker. Radikale Venstre mener at kunst og kultur bør indgå i alle politikker, fordi kunst og kultur har stor betydning for bosætning, for dannelsen hos børn og unge, for sundhed og trivsel – ja for at mindske ulighed i samfundet. Kunst og kultur har brug for kommunen, og kommunen har brug for kunst og kultur.

Derfor vil Radikale Venstre arbejde for at:

- At børn møder kunst og kultur som en del af hverdagen. Vi vil være med til at sikre at der er kunst og kultur i vores institutioner og skoler, samt i det offentlige rum.
- At vores børn mindst én gang om året skal opleve et kulturtilbud, som teater, kunst eller større musikopsætning af høj kvalitet. Derudover skal de deltage en dag i kulturmødet på Mors.
- Musik og tilbud om musik undervisning skal være tilgængelig for alle børn og unge.
- At samarbejdet på musik og kulturområdet i Morsø kommune, på tværs af private og kommunale tilbud prioriteres. Dette mener vi, at kommunen skal kvalificere blandt andet ved at bruge kulturmødets DNA som den røde tråd. Det kan være at invitere interessenter til halvårslige debatter med kunst og kultur indlæg - om kunst og kultur med forskellige overskrifter, som f.eks. hvordan kan vi skabe bedre bosætning ved hjælp af kunst og kultur i Morsø Kommune, eller hvordan kan vi øge sundhed og trivsel ved hjælp af Kunst og Kultur i Morsø Kommune osv. Kulturmødet på Mors er et fyrtårn for Morsø Kommune – Radikale Venstre ønsker at kulturmødet bliver mere end et årlig værtsskab for hele Danmark, men at vi imellem "eventet" holder live i debatten og udviklingen af kunst og kultur på Mors. Radikale Venstre vil også gerne samarbejde med omkringliggende kommuner på kunst og kulturområdet.

MÅL 11: BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

Målet handler om at garantere adgang til sikre og billige boliger samt opgradere beboelse i slumkvarterer og om investeringer i offentlig transport, skabelsen af grønne offentlige rum og forbedring af byplanlægning og bystyring.

Morsø kommune er udfordret af befolkningstilbagegang og det ses især i landsbyerne og de små lokalsamfund. Det er umådeligt vigtigt at der ikke står tomme og dårlige huse og forfalder i det åbne land og i landsbyerne.

Derfor vil Radikale Venstre arbejde for :

- At huse der er tomme og i forfald enten nedrives og derved skabe mere natur, eller

de skal renoveres eller genbygges på grunden.

- Sikre sunde og ordentlige boliger overalt på øen

- Vi vil som kommune understøtte at mindre bysamfund fremtidssikres. Det kan være ved at understøtte "klyngelandsbyer" som f. eks "Landsbyen de syv sogne" på Sydvestmors. Vi vil strække os langt for at kunne sikre skole, daginstitution i landområderne og give mulighed for dagligvarebutik i byplanlægningen.

- Friskolerne i landsbyerne er livsnerver. Vi vil gøre hvad der er muligt for at understøtte Friskolerne. Derfor vil vi kæmpe for at bevare det tilskud Morsø Kommune giver eleverne der går i "tidlig SFO" på Friskolerne og her lade pengene følge barnet indtil det går i skole.

- Vi skal tænke i nye måder at planlægge boliger på – der er ønsker om bofællesskaber og generations huse, hvilket der er gode muligheder for.

- Ud over de lovpligtige høringsfaser inddrages borgerne i kommune- og lokalplanlægningen gennem alvorligt mente høringsfaser.

- Infrastruktur er vigtig. Vi vil arbejde for at kommunens vejnet er af god kvalitet.

- At stisystemer udbygges i byerne hvor det er relevant, således at flere vil transportere sig ved at gå.

- At der udbygges med cykelstier langs de større kommuneveje : Asselsvej, Næssundvej, Vestmorsvej, Nordmorsvej og Feggesundvej. Derved vil flere kunne cykle sikkert til og fra skole, fritidsaktivitet og arbejde. Turister og motionister sætter desuden stor pris på dette.

- At byerne / landsbyerne har fortove, så vi sikrer de svage i trafikken.

- At vi fortsat prioriterer indbydende opholdsrum i landsbyerne og i byerne.

- At de tomme offentlige bygninger, der måtte komme til at stå i landsbyer, kan udnyttes af lokalsamfundene som samlingssteder og til kontor- / studie fællesskaber.

- At Mors er en ø- skal vi udnytte – og det kan vi udnytte i større grad end vi gør i dag. Vores landskaber er helt unikke. Derfor skal vi som kommune i høj grad understøtte livet i landsbyer og i det åbne land, hvor der natur og udsigt til vand. Vi har en perlerække af små havne, som vi vil understøtte og det skal vi fortsat udbygge. Vi vil arbejde for, at der i Næssund laves et intimt lille havnemiljø i det gamle færgeleje i samarbejde med interessenterne i Næssund.

MÅL 12: ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

Målet handler om effektiv styring af vores fælles naturressourcer, og måden vi bortskaffer giftigt affald og forurenende stoffer samt at tilskynde industrier, virksomheder og forbrugere til at genbruge og reducere deres affald.

Radikale Venstre vil arbejde for :

- offentligt udbud skal testes op mod bæredygtighed.
- Ved udskiftning af biler i hjemmeplejen / kommunen købes biler, der bruger ikke-fossile brændstoffer
- At Kommunens medarbejdere og institutioner skal anerkendes for forslag, der kan nedbringe spild, øge genbrug og for forslag til mere bæredygtige rutiner.
- At mængden af affald, der ikke kan genanvendes, skal reduceres og mere affald skal genanvendes og recirkuleres.
- At der arbejdes med løsninger, hvor regnvand separeres til genanvendelse i den almindelige husholdning

MÅL 13: KLIMAINDSATS

Målet handler om at begrænse stigningen af den globale gennemsnitstemperatur til to grader over det før-industrielle niveau og styrke modstandsdygtighed og klimatilpasning i sårbare regioner.

Klimasagen er en folkesag, hvor alle borgeres indsats tæller. For at sikre størst mulig folkelig deltagelse ønsker Radikale Venstre, at der nedsættes et kommunalt Klimaråd med bred sammensætning. Desuden at der formuleres en kommunal klimapolitik der beskriver, hvordan vi vil reducere CO₂ udledningen for at opfylde vores del af klimamålet om at reducere udledning af CO₂ med 70 % inden 2030

Radikale Venstre vil arbejde for :

- At Kommunen skal bidrage aktivt til Omstilling til grønne energiformer med energireovering af kommunale bygninger.
- At yde kommunal rådgivning til private virksomheder på energireoveringer
- Omstilling af den kommunale bil- og buspark til køretøjer der bruger ikke-fossil brændstof
- Øget fokus på cykling

MÅL 14: LIVET I HAVET

Målet handler om at skabe en ramme for bæredygtig forvaltning og beskyttelse af havene og kystnære økosystemer og bedre bevarelse og bæredygtig udnyttelse af havbaserede ressourcer.

Radikale Venstre vil arbejde for :

- Kommunen skal sikre, at i samarbejde med de andre oplandskommuner bringer limfjordens vandkvalitet i top, og der sikres gode levestandarder for fisk og skaldyr og et rigt fiskeri igen!

-At sikre at Morsø Kommune yder de indsatser som er skitseret i masterplanen :
Limfjorden i balance.

https://www.kl.dk/media/27226/masterplan-strategi_endelig.pdf

- at øge å og søsystemernes kapacitet ved opkøb af nærliggende arealer, der kan indgå i naturens behov for plads til øgede vandmængder. Å- og søsystemet bliver stigende belastet af regnmængder både på kort og lang sigt.
 - At sikre at landbrug og industri begrænser udledning af belastende og næringsholdige stoffer til Limfjorden.
- Limfjorden kender ikke kommunegrænserne, derfor vil vi arbejde på at ansvar for kystsikring og vand miljøet i Limfjorden sker i samarbejde med region og stat. Dog skal kommunen / kommunerne forpligtes på ikke at udlede forurening og næringsstoffer i Limfjorden.

MÅL 15: LIVET PÅ LAND

Målet handler om at bevare og genoprette brugen af terrestriske økosystemer som skove, vådområder, tørre områder og bjerge inden 2030 og fremme bæredygtig forvaltning af skove og standsning af afskovning.

RV vil arbejde for en grønnere Morsø Kommune på enhver måde. Bæredygtighed i både alle de kommunale opgaver og prioritering af indsatsen for at understøtte bæredygtighed i virksomheder og civilsamfund. Skrappe miljøkrav, mere og bedre natur, mere bynær skov og mindre "visuel forurening".

I Morsø kommune har vi smukke landskaber, og bryster os af smuk natur. Men vores natur har ikke en høj kvalitet. Det vil vi gøre noget ved. <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2017-01-27-se-kortet-saa-god-er-naturen-i-din-kommune>

Radikale Venstre vil arbejde for :

- At kommuneplanlægning skal ske med al mulig hensyntagen til naturen.
- At vores naturs kvaliteter skal prioriteres i den fortsatte byplanlægning.
- At hvor det bliver en mulighed, at føre områder / tidligere landbrugsjord tilbage til urørt natur.
- I kommunale arealer indtænkes biodiversitet. Vi støtter op om konkurrencen "Danmarks vildeste Kommune", ikke for konkurrencens skyld, men for at sætte fokus på natur og biodiversitet.
- Skabe arealer med urørt skov og urørt natur.
- Grundvandet skal beskyttes med største forsigtighed, så vi fortsat kan levere rent og urensset grundvand som drikkevand. Vandkvalitet er overalt i Danmark under pres. I Morsø kommune har man på ét vandværk fået lov til at rense drikkevandet med kulfilteranlæg fordi vandet indeholder pesticider over det tilladte. Det er på alle måder uacceptabelt!
- At der udarbejdes en tidsvarende vandforsyningsplan. Gældende plan er fra 1999.
- Der skal være så udbredte sprøjtefrie zoner som muligt omkring alle drikkevandsboringer.
- Stop for brug af sprøjtegift på kommunens arealer
- Fast belægning skal fremover udføres med mulighed for nedsivning af overfladevand.
- Vi skal have mere skovrejsning i Morsø kommune. Skov giver varig beskyttelse af grundvandet og fungerer som filter for regnvandet. Skov filtrerer luften for skadelige partikler og binder store mængder CO2.
- Kommunen skal engagere sig mere i helhedsplaner for nogle af de større vandløbsopland og sikre flere mulige tiltag løses i sammenhæng så der skabes synergi mellem tiltagene.
Mulige tiltag for dette kan være etablering af vådområder, genslyngning af vandløb, vandløbsrestaurering, sikring af økologiske forbindelseslinjer i landskabet, beskyttelse af vandindvindingsområder, skovrejsning og endelig braklægning eller udtag af dyrkningsjorde og skabelse af mere vild natur samt etablering af nye stier. Det kan bl.a. ske ved kommunalt opkøb af jord i projektområderne, eller ved andre metoder, der giver mest mulig gevinst for pengene.

- I takt med lavbundsjerne tages ud af drift skal kommunen sikre, at vandløbsregulativerne revideres.
- Dette skal blandt andet sikre flere frihedsgrader til naturligt slyngede forløb, og der udlægges velvalgte aflastningsområder for oversvømmelser ved fremtidig hændelser med ekstreme regnmængder. Det vil også skabe flere grønne enge med rigt blomsterflor og gavne insekt og fugleliv.
- Kommunens areal af natur skal øges.
- Naturkvaliteten af kommunens §3 beskyttede områder (ferske enge, overdrev, strandenge og strandsumpe, heder, søer og vandhuller, vandløb, samt moser kær og lignende) skal øges.
- Kommunen skal løbende gennem opkøb af jord eller med aftaler med ejerne øge arealet med vild natur.
- Flere skovområder skal udlægges som naturskov uden hugst, og gamle nåletræsplantager skoves, når de er hugstmodne og omlægges til løvskov – eller i begrænset omfang til ny tømmerproduktion.
- Offentligt ejede arealer, der tidligere har været udlejet til dyrkning eller græsning gennemgås for at udlægge de bedst egnede til lysåben natur eller til ny skovrejsning.
- Bjørneklobekæmpelsesplanen skal håndhæves. Der skal følges op på bekæmpelsen udføres og virker på såvel kommunale som private arealer.
- Det må sikres, at jord- og stendiger ikke forsvinder, og der ikke sker ulovlige indgreb i den beskyttede natur – enge, overdrev og heder.
- Vi skal have udpeget de gamle bevaringsværdige træer i kommunen og sikret, at de bliver beskyttet såvel mod fældning som skader fra salt og sprøjtemidler.

MÅL 16: FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

Målet handler om at støtte fredelige og inkluderende samfund, give alle adgang til retssikkerhed og opbygge effektive, ansvarlige og inddragende institutioner på alle niveauer.

- Det politiske miljø skal være præget af åbenhed og synlige processer og klar til at bryde med vanetænkning og snævert bureaukrati.
- Vi ønsker at inddrage borgerne, når en politisk sag, ændring eller et tiltag kommer tæt ind på deres hverdag. Vi kan trække på de gode erfaringer fra de mange

landsbyfornyelsesprojekter

- Høringsfrister er til for, at borgere kan påvirke den politiske proces. Det gælder også i nabohøringer. Det er afgørende, at byrådet stiller sig åbne over for nye input - og derfor ikke inden høringsperioderne har bestemt sig for en given politisk sag.
- Vi ønsker, at der indføres borgerrådgivning ved en uvildig borgerrådgiver, der kan bistå borgerne i Morsø Kommune, hvis de har fået en afgørelse i en sag, samt med råd og vejledning.

17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

MÅL 17: PARTNERSKABER FOR HANDLING

Målet handler om at styrke nord-syd og syd-syd-samarbejde, fremme international handel og støtte øget eksport til udviklingslandene.

- Vi ønsker fortsat at støtte fællesskaberne i Morsø kommune.
- Vi vil også byde udsatte grupper ind i fællesskabet, det være sig arbejdsfællesskaber eller sociale fællesskaber.
- Vi anerkender de frivillige foreninger, der udfører et stort socialt og kulturelt arbejde, og ser dem som vigtige partnere for Morsø kommune
- Vi vil arbejde for, at der bliver udarbejdet en masterplan for samarbejdet med Thisted kommune og/eller Skive Kommune, som er vores nærmeste naboer. Som en mindre kommune, har vi brug for stærke samarbejdsrelationer, og aftaler på politisk niveau på, hvor vi kan samarbejde tæt på alle niveauer i organisationen. Ideér på, hvor vi kan samarbejde endnu tættere er f. eks om en fælles borgerrådgiver, små fagligheder og special fagligheder som f. eks sundhedspleje, sårpleje, ernæringsspeciale mv, turisme ud over turistdestinationerne, udviklingsarbejde, kultur mv.